

Kernpunten vanuit Noord Nederland

Op basis van de drie landsdeel-Noord-bijeenkomsten is er een soort rode lijn te ontwaren. Te benoemen in **vier kernpunten** die als **zienswijze** kunnen worden ingebracht voor de Nota Ruimte:

1. Water en bodem als startpunt

De fysieke draagkracht van het natuurlijk landschap en samenhangende opgaven - denk aan verzilting, bodemdaling, zoetwaterbeschikbaarheid, natuur en zeespiegelstijging - moet sturend zijn voor alle ruimtelijke keuzes. De Noordelijke Wij Maken Nederland betrokkenen pleiten voor een overgang van veelal technische landschappelijke bescherming naar meer meebewegen en transformeren, met water en bodem als harde randvoorwaarden. En die fysieke opgaven in samenhang te zien met andere brede welvaart opgaven (welzijn, welvaart). Schaarste van resources, van energie tot handjes, gaan ook aan het vergrijzende Noorden niet voorbij en zullen in de overwegingen voor de ruimtelijke toekomst integraal moeten worden meegenomen.

2. Ruimte voor gemeenschappen en lokaal eigenaarschap

Sterk verbonden dorpen en steden zijn de basis voor een leefbaar Noorden. Geef lokale initiatieven en bewoners daadwerkelijk zeggenschap en middelen, zodat zij als mede-eigenaar oplossingen kunnen ontwikkelen die vanuit gedragen lokale waarden worden vormgegeven. Verminder bureaucratie en maak “duizenden kleine hacks” mogelijk gericht op toekomstige lokale brede welvaart. Start daar waar al energie zit!

3. Langetermijnvisie met ruimte voor verbeelding en experiment

De nationale strategie moet verder kijken dan 2050 en intergenerationeel rentmeesterschap (brede welvaart voor later) centraal stellen en dat dient zich ook op landsdeel niveau te vertalen. Beslissingen over bijvoorbeeld energie, landbouw en woningbouw moeten rekening houden met de belangen van toekomstige generaties.

Om complexe transitie te dragen is vrije experimenteerruimte nodig, waar ontwerpers, kunstenaars, ondernemers en inwoners samen scenario's en nieuwe woon- en landschapsvormen

kunnen creëren buiten de korte politieke cycli. Hoe denkt de grutto over de toekomst van zijn leefomgeving?

4. Gelijke ontwikkelkansen voor het Noorden

Het Noorden wil een volwaardige positie in de nationale ruimtelijke agenda: investeringen in duurzame energie, circulaire landbouw, bereikbaarheid en landschappelijke kwaliteit moeten hand in hand gaan en niet ondergeschikt zijn aan Randstedelijke groei. En daarnaast ondersteund met passende kennis en ondernemerschap.

Wij Maken Noord Nederland

Groningen: Sponsland

Forum Groningen
Dinsdag 23 september 2025
19.30 - 21.30

Organisatie

Bert van der Moolen (Hanze Hogeschool), Robert Rosendal (Kunst & Landschap Noord Nederland)

Inleider: Roeland van der Schaaf (Waterschap Noorderzijlvest)

Aanwezig

20 aanwezigen vanuit diverse achtergronden.

Context totstandkoming Wij Maken Nederland

Niet institutionele reactie op Nota Ruimte als vervolg op proces wat rond Jaar van de Ruimte ontstond (2015) en zich richtte op bredere betrokkenheid bij de ruimtelijke toekomst van Nederland. Nu een nieuwe ruimtelijke nota onderweg is (naar verwachting komt het concept de komende weken naar buiten vanuit ministerie van VRO) is het tijd ook die bredere betrokkenheid te organiseren. Wij Maken Nederland heeft begin dit jaar daarom een soort 'herstart' gemaakt op initiatief van Hans Leeftang (voorheen o.a. directeur bij ministerie Infrastructuur/ Leefomgeving). Inmiddels zijn in 4 landsdelen (zuid, noord, oost en west) initiatieven opgestart met bijeenkomsten. Doel is een gezamenlijke reactie te gaan formuleren op deze Nota Ruimte (zienswijze mogelijk tot rond half december 2025).

Wij Maken Noord Nederland

In het Noorden is er een drietal bijeenkomsten. Vanavond is de laatste. In juni was er bijeenkomst in Leeuwarden en vorige week in Assen.

Deze avond

De invalshoek gaat over water-bodem sturend. In 2023 was o.a. Sponsland een inspirerend proces rond de klimaatadaptatieweek die via diverse ontwerp opgaves hebben gekeken naar de diepe toekomst en verdiepend inzicht die als gevolg van klimaatverandering vorm moet krijgen.

Waterschap Noorderzijlvest

Dijkgraaf Roeland van der Schaaf neemt ons mee in de water-bodem-opgave van Groningen. Water & bodem leidend of sturend? Leren samenleven of dansen met water en bodem als basis voor het bestaan. Dat betekent ook voor waterschappen een rolverandering.

15 jaar geleden was de indruk 'Nederland is ruimtelijk af' maar nu constateren we 'Nederland zit ruimtelijk vast'. Opgaves zoals stikstof, maar ook de ruimtelijke claims van vele sectoren (landbouw, natuur, wonen, energie, ...) passen opgeteld niet in Nederland. Daarbij komt dat ons denken over de functies van het landschap steeds meer afhankelijk worden van o.a. klimaateffecten (verdroging, verzilting, zoet water, ...). De manier waarop we keuzes maken moet anders. We hebben problemen vooruitgeschoven.

Scenario

Stel we doen niks, dan gaan we veel meer kosten maken en groeien. Delen van Groningen liggen niet alleen onder NAP, maar ook onder zeebodemniveau. "Dei nait wil diek'n mout wiek'n". Uiteindelijk factor 2 tot 3 over de kop (financieel, organisatorisch). Het wordt daarmee onbetaalbaar. Transitie van water-bodem-volgend naar water-bodem-leidend.

Urgenties

1. Zoetwatertekort
2. IJsselmeer-afhankelijkheid tijdens droge zomers
3. Waterbeschikbaarheid ook voor economische sectoren een probleem. Hoe gaan we dat zoetwaterprobleem landelijk spreiden? Waar gaat het IJsselmeerwater naartoe als de beschikbaarheid tot keuzes noopt?

Dieper doorleven van alternatieve water-bodem strategieën voor ruimtelijke keuzes

1. Water vasthouden (vanuit b.v. Drents Plateau).
2. Verziltingsproblematiek aan waddenkust (b.v. in relatie tot aardappelpootgoed).
3. Zeespiegelstijging technisch nog wel haalbaar, maar is het betaalbaar? Toegenomen risico's. O.a. om uitspoeling van zoet water naar de zee is uitdaging (door zeespiegelstijging).
4. Kustlandschap transformeren naar meer ecologische landschappen.
5. Stedelijke gebieden: grotere kans op wateroverlast (buffer). Waar ga je, als gevolg daarvan, wel of niet bouwen.
6. Waar gaan we rond Groningen stad uitbreiden als we deze water-bodem-landschappelijke-opgaven als basis gebruiken?
7. Heruitvinden stad-platteland-relatie
8. Scenariostudie: meebewegen i.p.v. alleen beschermen of zeewaarts ontwikkelen

We staan voor grote keuzes

Innovatiever denken over multifunctionele gebruik van de b.v. 'de badkuip' zoals veenweidegebieden. Dus probeer meerdere functies te stapelen i.p.v. te vereenvoudigen alleen tot b.v. natuur. Denk aan natuurinclusieve woonwijken. Vraagt dit nieuwe kennis? Nieuw denken?

Culturele verandering

Het huidige controlemodel (sectoraal, beschermend) naar een meer innovatief model (cross-sectoraal, gebiedsgericht, ...) ook interne culturele transitie voor veelal ruimtelijk/ technische expertises bij overheden.

Tijdreizen in diepe tijd

Denken in lange en diepe tijdslijnen van transformerende landschappen. Dat iets in 2200 niet meer nodig hoeft te zijn omdat we een periode hebben afgesloten en nieuwe inzichten hebben toegepast (b.v. de Afsluitdijk, of de omgang met bedijking rond ons land).

Ruimtelijk momentum

Illustratief. Het lukt om in een themaweeke, zoals een aantal jaren terug rond klimaatadaptatie, een brede groep te betrekken en op diverse manieren het thema klimaat in zijn Noordelijke betekenis aandacht te geven. Maar daarna valt die samenwerking uiteen, terwijl er wel behoefte aan is. Er is geen continuïteit. Denk daarbij aan Sponsland, hoe heeft dat zich doorontwikkeld? Het is nodig dat er een verbindende rol tussen instituties ontstaat, die thematisch kan blijven doorprogrammeren. B.v. gekoppeld aan manifestatiemomenten. Denk aan varianten als het Noorderbreedte-gesprek bij Noorderzon), zo'n klimaatadaptatieweek of aansluiting bij Let's Gro-programmering. Organisaties kunnen in deze nieuwe en noodzakelijke samenwerking investeren met menskracht, kennis en financiën.

Verschillende perspectieven op de toekomst

Van kunstenaar, wetenschapper tot bestuurder. Gebruik diverse disciplines om de toekomst (en ruimtelijke aspect daarvan) breed vorm te geven. Een meervoudige blik vanuit diverse disciplines maakt de betrokkenheid breder, maar krijgt ook meervoudige betekenis.

Manifestatie van een transitie

Het idee van een, mogelijk, nationale manifestatie 'Nederland Verbeeld(t) in 2027 zou een Noordelijke variant kunnen hebben. Als momentum in de tijd waarin we dieper doorleven wat de echt angetermijngave voor Nederland is.

Wij Maken Noord Nederland

Drenthe: wij doen het zelf wel

De Groene Zaak Assen
Dinsdag 16 september 2025
19.30-21.30

Aanwezig:

Zo'n 25 aanwezigen vanuit diverse achtergronden. Overheden, boeren, burgers. Avond stond o.l.v. Kees Klomp.
Avond georganiseerd door Henny Bruijnzeel (Libau)

Inleiding

Overheid versus bedrijven hebben de omgevingsproblemen niet kunnen oplossen. De gemeenschappen zijn uit het oog verloren. Herovering van die plek voor gemeenschappen in ruimtelijk beleid is van toenemend belang. Grote vraagstukken vragen lokale vertaling. Sturen we nog wel op collectieve of regionale waarde? Of wordt dat overwoekerd door belangen van enkelen? Voor nu en in de toekomst. Want is die waarde-afweging achter beleidskeuzes nog wel zichtbaar voor burgers? Daarnaast moeten we integraal i.p.v. sectoraal leren afwegen op lokale schaal (dorp, wijk, gebied). Het gaat in die afweging over wederkerigheid.

Gevangen toekomst

Openheid voor de oplossingen van de toekomst worden gevangen door aannames en structuren die bestaande belangen dienen en nieuwe frustreren. Blijkbaar ervaren we nog de luxe om niet te bewegen. Zijn de golven van urgentie nog niet hoog genoeg?

Urgentie

Waar zit de urgentie in Drenthe? Omgaan met verandering. Inzicht geven in tijdelijkheid van landschappen (b.v. energielandschappen) om transformatie ervan te relativiseren tot iets wat van alle tijden is. Iedere periode heeft zijn eigen landschapsbeleving. Dat is een intergenerationeel thema. Maar beweegt het ook de goede kant op? De avond ademt nee. Ook de onthechting van mens met zijn omgeving.

Transitiepijn

Van urgentie naar oplossingen is lastig door complexiteit van de aanpak. Urgentie leidt pas tot verandering als er iets misgaat. Dan is het vaak te laat. De bureaucratie verlamt de daadkracht van-onderop-initiatief. De vraag is niet of de urgentie niet wordt gevoeld maar de onmacht om er iets mee te doen vergruist in complexiteit van procedures en bureaucratie. Kunnen we van alleen urgentie naar ook het oplossend vermogen vergroten, ook wel amplitie genoemd.

Boer Marke 2.0

Rentemeesterschap en eigenaarschap op regionaal niveau. Intergenerationeel denken. Daar zou wat mee gedaan kunnen worden. Het gaat om “WIJ” waarin “IK” een rol speelt.

Boer Marke 2.0. Landschap, in ruimtelijk en culturele zin, als het hoogste niveau om na te streven. Het landschap wat zich verschuilt in taal, cultuur en rituelen. Het raakt aan het gevoel van thuis “Hier kom ik vandaan”. Niet vanuit alleen de ervaren landschapspijn maar ook vanuit liefde. De culturele waarde. Dat wat ons Drenthe maakt.

Hack de toekomst met duizenden kleine hacks

Denken in kleine oplossingen i.p.v. problemen. Of draai het narratief. Niet steeds beter worden in mensen gezond maken (curatief) maar voorkomen dat mensen ongezond worden (preventief). Oplossend vermogen vergroten via kleine ingrepen en daarmee transities stap voor stap laten gebeuren.

Verhalenderwijs bouwen aan de toekomst van Drenthe

Bouw aan de toekomst vanuit verhalen van het landschap (zoals b.v. Nationaal Landschap Drentse Aa). Zo’n verhaal is iets om trots op te zijn. Gevoel van uniciteit.

Voorwaarden voor het kunnen kiezen voor het landschap

Omgevingswetgeving voor het bestemmen naar andere functies is omslachtig. Maar ook hoe financieren we veranderende landschapsfuncties? Welke wetgeving zit in de weg? Is het zo complex gemaakt dat het verandermoe maakt? Wat is dan een Drentse katalysator voor meer urgentie voor ruimtelijke verandering? Toch gezondheid van de leefomgeving? Stikstof, klimaat en schoon water. En mooi die splinterinitiatieven door heel Drenthe maar maakt het echt landschappelijke impact op niveau of blijft het in de vijf procent ruimtelijke marge?

Durven we groot te denken?

Geloven we in een eigen Drents verhaal voor de toekomst? Bijvoorbeeld het zijn van de gezondste regio van Nederland. Waar mensen gezond ouder worden in de gezondste omgeving? Zou dat is iets zijn wat Drenthe zou durven nastreven? Iets als collectieve missie voor 2050 te formuleren? Mensen weer verbinden met de toekomst van hun landschap vanuit de culturele identiteit?

Transitiewijsheid: het kraaiennest

Hoe kunnen we die langetermijnthema’s ontpolitiseren? Moeten we het ook anders aanpakken of organiseren? Kunnen we, metaforisch, het kraaiennest positioneren die naar de Drentse toekomst kijkt en de stuurlui aan boord (de zittende politiek) kan adviseren over ijsschotsen of paradijselijke oorden die aan de horizon verschijnen. Thema’s die buiten het zicht van de stuurlui aan boord vallen.

Wij Maken Noord Nederland

Fryslân: hoe gaan we de ruimte democratisch vormgeven?

De Kancelarij Leeuwarden

Dinsdag 24 juni 2025

19.30 - 22.00

Aanwezig

Zo'n 50 bezoekers waarvan 25 uit nationale netwerken/ organisaties zoals ministeries, planbureaus college rijksbouwmeester, universiteiten en daarnaast diverse betrokkenen uit de noordelijke regio o.a. gemeente Leeuwarden, Innovatiepact Holwerd aan Zee, Arcadia e.a. De avond werd gemodereerd door Klaas Sietse Spoelstra.

Inleiding

Binnen het 24 uren programma Nederland Verbeeld(t) werd in de avond van 24 juni tijd gemaakt om te spreken over de vraag *“Hoe gaan we de fysieke ruimte democratisch vormgeven?”* Wie bouwt die toekomst? Wie moet hier welke rol oppakken? Welke maatschappelijke beweging kunnen we vormgeven? En welke ingrediënten zijn vanuit een Noord Nederlandse context van belang? Bij de avond waren zo'n 50 mensen betrokken.

Nederland Verbeeld(t)

De avond maakt deel uit van een 24-uurs bezoek van 25-30 landelijke partners (ministeries, planbureaus, CRa, universiteiten, etc) die o.l.v. Maarten Hajer gaan werken aan een nationale toekomstmanifestatie in 2026/2027 onder de titel 'Nederland Verbeeld(t)'. In de bijlage vind je een essay van Maarten over de achtergronden van deze manifestatie.

Deze groep startte 's middags (24^e 13.00) in de Leeuwarder Grote Kerk en ging eind die middag op bezoek bij Obe aan de voet van de Oldehove voor de expositie Wateraarde. Een expositie over de toekomstperspectieven voor het Friese veenweidegebied.

Vervolgens bezochten we Bouwurk. In 2025 is Bouwurk het centrale project van de driejaarlijkse Arcadia-manifestatie. Arcadia is de triënnale die na het succesvolle European Capital of Culture-jaar (2018) als culturele legacy zich ook verbindt aan maatschappelijke opgaven. In 2022 liep vanuit Arcadia o.a. Bosk door Leeuwarden met 1200 bomen.

Op woensdagochtend (25^e tot 13.00) werd in de Kanselarij verder gewerkt aan de uitwerking van de plannen voor zo'n landelijke Nederland Verbeeld(t)-manifestatie in 2026 of 2027.

Nog even ter herinnering. Maarten Hajer cureerde, samen met Michiel van Iersel, in 2018 de Places of Hope-tentoonstelling die te zien was in de Kanselarij

Samenwerking

Voor het avondprogramma werkt het team van Nederland Verbeeld(t) samen met het herstartende programma "Wij Maken Nederland". Eerder was dat landelijk initiatief actief rond het jaar van de ruimte (2015) en richt zich nu op reflectie op de nationale Nota Ruimte (ministerie VRO) die na de vakantie gepresenteerd gaat worden. Vooralsnog richt die herstart zich op vormen van dialoog en gesprek in 4 windstreken van Nederland (West, Oost, Zuid en Noord). Daarnaast komt de avond tot stand in samenwerking met de zwerm initiatiefnemers van het Ministerie van de Toekomst.

Team Nederland Verbeeld(t)

Maarten Hajer (vanuit Universiteit Utrecht)

Abe Hendriks (vanuit Universiteit Utrecht)

Jesse Hoffman (vanuit Universiteit Utrecht)

Team Wij Maken Nederland

Hanna Lára Pálsdóttir (Ministerie VRO)

Renson van Tilborg (Ministerie VRO)

Team Ministerie van de Toekomst

www.ministerievandetoekomst.nl

Meta Knol (vanuit rol als mede initiator landelijk Ministerie van de Toekomst)

Klaas Sietse Spoelstra (vanuit rol als mede initiator landelijk Ministerie van de Toekomst)

Context van de avond

We willen verder gaan dan de klassieke aanpak, zoals we die kennen met de Nota Ruimte. Participatie oude stijl? Hoe krijgen we Nederland in beweging om haar toekomst vorm te geven? Vooral bij gedragen, soms ingrijpende ruimtelijke keuzes. Niet alles kan immers overal. Is de gemeenschap daar wel voldoende bij betrokken? En waar vindt de ontmoeting daarover plaats tussen systeem- en leefwereld?

We hebben ons proberen voor te stellen hoe we vanuit het jaar 2050 terugkijken naar het jaar 2025. Hoe hebben we de grote ruimtelijke opgaven vormgegeven vanuit het licht van een toekomstige generatie bewoners. We gingen, als aftrap, even verbeeldend intergenerationeel tijdreizen van vier generaties achter ons tot vier generaties voor de onze. Even bewustwording van de diepe tijd.

Landmakers als startpunt

De avond startte met grote langetermijn-gerichte ruimtelijke opgaven en de bestuurlijke dagelijkse praktijk daarbij. Casus aangewakkerd door landmakers uit de Noordelijke regio. Casus over het aardbevingsgebied Groningen, Holwerd aan Zee, Nationale Energie Transitie en ook verbeeldende interventies zoals Bosk tijdens Arcadia in 2022. Wat kunnen we ervan leren? Soms is er onbegrip tussen de wereld van structuren en processen en de beleving van mensen of initiatiefnemers. En soms is er juist synergie. Lukt het een tandem te vormen tussen dat wat in de samenleving ontstaat en een overheid die het durft te omarmen en versterken.

Bewegen door handelingsruimte dichtbij

De grote opgaven vragen handelingsruimte die niet alleen vanuit Rijkskaders moet komen maar met name op lokaal niveau vertaald kan worden naar specifiek beleid. Gevaar van Nationale Programma's als een Nota Ruimte is dat juist de leefwereld van veel gemeenschappen grote

afstand ervaart tot die abstracte opgaves. Ook dat is deel van het democratisch kompas wat herijkt moet worden. Hoe betrekken we mensen weer echt bij de toekomst van Nederland? De rol van gemeenschappen, op lokaal niveau, zien de aanwezigen als centraal thema. Een hefboom om landelijke kaders van lokale betekenis te voorzien.

Bewegen door opgaven integraal vorm te geven

De **integraliteit** van die opgave is gelijktijdig een opgave die lokaal handelingsperspectief vraagt. Immers op dat niveau kun je sociaal, ecologische en economische opgaven niet als losse sectorale thema's behandelen. Die sectorale doorsnijding (van rijk tot gemeente) wordt breed gezien als hobbel op de weg. Dat vraagt om experiment op lokaal niveau, maar ook om bepaalde opgaves (b.v. de energietransitie) interbestuurlijk integraal te benaderen. Hoe kan die gelijktijdig iets doen aan energie-armoede-thema's of de ecologische inpassing? Dat type denken.

Bewegen door de kracht van verbeelding

De verbeelding van de opgave is ook een belangrijke. De opgaves zijn vaak abstract (b.v. klimaat) en vragen een vorm van agendering die de verbeelding aanspreekt. Het kunstproject Bosk, wat 100 dagen door Leeuwarden liep, heeft duizenden bewoners laten ervaren wat hittestress is vooral wat de vergroening voor praktisch effect op de temperatuur van een plein heeft. En vervolgens daadwerkelijk tot vergroeningsbeleid heeft geleid.

Ook kan die verbeelding worden gebruikt om nota's, zoals de Nota Ruimte, meer vanuit diverse optieken te schrijven. Nu wordt dat vaak gedaan vanuit een stedelijke context. Maar waarom niet een benadering van het rurale naar het urbane? Of vanuit het oogpunt van toekomstige generaties of andere gebruikers van de ruimte (b.v. natuur). Hoe zou een Nota Ruimte er dan uitzien?

Bewegen door het durven doorbreken van de onmacht

Het is duidelijk dat de overheid (vooral rijk en provincie) sterk verkrampt lijkt te handelen. Het onduidelijke politieke kompas, op zowel rijks als provinciaal niveau leidt tot veel onzekerheid en daarmee samenhangende onzekerheid over de aanvliegroutes voor opgaves. Daarmee dreigt onder andere onderbesteding van begrotingen. Op lokaal niveau (gemeente, wijken, dorpen) lijkt die politiek-bestuurlijke ballast minder te spelen. Het is ook daar waar we zowel ruimtelijke als democratische puzzels hebben te leggen. De gemeenteverkiezingen van 2026 zijn daar misschien een goed moment voor. Zet de positie van gemeenschappen centraal.

Bewegen door vrije ruimtes te creëren

Samenhangend met het vorige punt is de behoefte aan maatschappelijke ruimte waar zonder direct belang gezocht kan worden naar de antwoorden van de toekomst. Softspaces of tussenruimtes, waar door overheid, ondernemers, kennispartners en burgers verkent kan worden hoe mogelijke toekomst eruit kunnen zien. Bedoeld als voedende omgeving, niet als besluitvormende.

Bewegen vanuit een gedragen kompas

Hoe wegen we vraagstukken in de ruimte? Hoe prioriteren we? Het is belangrijk om afwegingskaders te leren toepassen. Een manier is het kompas van brede welvaart, die op veel plekken al z'n weg begint te vinden, verder in te richten op effecten voor 'brede welvaart voor later'.

Bewegen vanuit erkende rol van gemeenschappen.

Erkennen we de rol van de gemeenschap als belangrijk middel om ruimtelijke keuzes vorm te geven? Kunnen we via b.v. een 'samenlevingsfonds' die krachten verder inzetten (en professionaliseren) om die radicale participatie vanuit gemeenschappen ook realiteit te maken.

GRONINGEN | GRONINGEN

1. Francien van Soest, Provinciaal Bouwmeester en Atelierleider Atelier Ruimtelijke Kwaliteit en Landschap
 2. Rob Appels, Provincie Groningen
 3. Marjolein van Schoonhoven, Procap30, Groningen/Utrecht
 4. Lieke Jildou de Jong, Landscape Collected, Commissie Ruimtelijke Kwaliteit Groningen
 5. Theo Hoek, Adviseur Ruimte & Samenleving
 6. Marc van Zanten, Gebiedsregisseur & Toezichthouder van Blauwestad | Adviseur Kunst en kustlandschap | Beeldend kunstenaar
 7. Alex van Oost, Senior Adviseur Gebiedsontwikkeling Noord-Nederland
 8. Coen Keijzer, Ruimtelijke Planner | Trainee Provincie Drenthe (Drentse Aa)
 9. Ronald Terpstra, Innovatiewerkplaats Kajutzhoeve
 10. Mans Schepers, Palaeobotany / environmental archaeology / wetland ecology
 11. Jeroen Wiersma, Herontdekkingsreiziger/ Expert-lid Landschapswerkplaats
 12. Martin van Dijken, Landschapsarchitect bnt (Prolander),
 13. Roeland van der Schaaf (dijkgraaf Noorderzijlvest)
 14. Gerard Tolner (Urban planner)
 15. Bert van der Moolen (docent Gebouwde Omgeving, Hanze)
 16. Robert Rosendal, Kunst en Landschap Noord Nederland
 17. Klaas Sietse Spoelstra, Ministerie van de Toekomst
-

DRENTHE | ASSEN

1. Onno van Sandick, WMNL
 2. Henny Bruijnzeel, WMNL
 3. Bert vd Moolen, WMNL
 4. Klaas Sietse Spoelstra, MvdT/ WMNL
 5. Tim Havinga (verslag, Libau
 6. Anna Karina Driessen, Libau
 7. Hanna Lara Palsdottir, WML
 8. Tom Verloop, Asseer energiecoöperaties
 9. Harrie Wolters, Hunebedcentrum
 10. Nicole van der Ouw, Systeem Transitie Coach
 11. Kees Klompmoderator,
 12. Mariëlle Hoefsloot, Federatie Ruimtelijke Kwaliteit
 13. Brenda Vrieling, Provincie Drenthe
 14. Robert Rosendal, Kunst & Landschap
 15. René Vree Egberts, Agrarisch Natuurbeheer Drenthe
 16. Weijnand Saathof, Agrarisch Natuurbeheer Drenthe
 17. Annette Mosk, Creator
 18. Femke Huiskens, Voedselbossen
 19. Henk Post, Voedselbossen
-

FRYSLAN | LEEUWARDEN

VANUIT NEDERLAND VERBEELD(T)

1. Hanna Lára Palsdóttir, Ministerie VRO Ruimtelijke Kwaliteit
2. Renson van Tilburg, Ministerie VRO Ruimtelijke Kwaliteit
3. Claartje Brons, Ministerie BZK | Democratie
4. Natalie Burgers, Ministerie BZK | Regio Deals
5. Peter Schmeitz, KGG
6. Stijn Verwoest, KGG
7. Janneke de Jong, Ministerie IenW Participatie
8. Mare de Wit, Deltaprogramma | Toekomst aan Tafel
9. Luc de Vries, Deltaprogramma
10. Emiel Spanier, Deltaprogramma
11. Thijs van Spaandonk, CRa

12. Saskia Naafs, CRa
13. Jelte Boeijenga, PONT
14. Dorien de Voogt, Federatie Ruimtelijke Kwaliteit
15. Paul Gerretsen, Vereniging Deltametropool
16. Kersten Nabielek, PBL
17. Marjolein Haasnoot, Deltares/ UU
18. Henriette Otter, Deltares/ UU
19. Gerda Lenselink, NL2120/ Deltares
20. Michiel van Iersel, LOOM
21. Edwin Gardner, Studio Monnik
22. Yolande van der Meulen, NL2120/ WUR
23. Tim van Hattum, NL2120/ WUR
24. Enno Zuidema, Regiobouwmeester Aardgasgebied Groningen
25. Meta Knol, Ministerie vd Toekomst
26. Robbert Bovee, de Uitkijkers
27. Jetske van Oosten, Ontwerper van Verandering
28. Peter de Ruyter, bureau Peter de Ruyter
29. Klaas Sietse Spoelstra, o.a. Ministerie vd Toekomst
30. Lieke Jildou de Jong, Landscape Collected
31. Kornelia Dimitrova, Foundation We Are
32. Maarten Hajer, Universiteit Utrecht
33. Abe Hendriks, Universiteit Utrecht
34. Jesse Hoffman, Universiteit Utrecht

VANUIT WIJ MAKEN NOORD NEDERLAND

35. Bert van der Moolen, Hanze Hogeschool
 36. Robert Rosendal, Kunst & Landschap
 37. Mariëlle Hoefsloot, Federatie Ruimtelijke kwaliteit
 38. Eileen Buiting, Provincie Fryslân
 39. Henny Bruynzeel, Libau
 40. Annette Mosk, Company New Heroes
 41. Dorien van der Voogt, Federatie Ruimtelijke kwaliteit
 42. Onno van Sandick, regio Drenthe
 43. Arjan Berkhuisen, o.a. NL2120
 44. Enno Strating, Min BZK
 45. Fleur van Gooi, Deltaris
 46. Kees Terwisscha van Schetlinga, ANWB Noord NL
 47. Christiaan Wallet, Gemeente Leeuwarden
 48. Homme de Jong, Directeur ontwikkeling gemeente Leeuwarden
 49. Sjoerd Bootsma, Artistiek Directeur Arcadia
 50. Hendrikus Venema, Directeur IPF/ Kwartiermaker strategie NHL/Stenden
 51. Arjen Droog, Directeur Planbureau Fryslân
 52. Marco Verbeek, Holwerd aan Zee
 53. Loes Oudenaard, Stadbouwmeester gemeente Leeuwarden
 54. Frank Reitsma, Generatie 2035/ Architect/ Hus en Hiem
 55. Coen Egberink, Dorp Aldeboarn
 56. Hans Paul van der Snee, Directeur Innovatie Pact Fryslân
 57. Stephan Smeijers, Provincie Fryslân/ ruimtelijk
 58. Alex van der Beld, Architect
-